

Олексій Соловійов

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків,
Україна*

СВІТОВИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ

Oleksii Soloviov

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN SOCIAL INSURANCE AGAINST ACCIDENTS AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASES

The article is intended to explore international experience in social security of workers injured in an accident at work and workers suffering from occupational diseases. The paper presents the comparative analysis of social security systems against accidents at work existing in the world, as well as their proposed classification along with the division in three groups and description of advantages and drawbacks of each of them. Also there has been conducted an analysis of functional social security systems of injured at work in Germany, the UK, Denmark, Sweden, Norway, Finland, Spain, etc. Based on the article the author draws conclusions regarding necessity of further spread of social insurance in countries where the harm caused by an accident at work or by an occupational disease is still compensated according to the norms of civil law.

Key words: social security, social insurance, accident, occupational disease, social assistance

Постановка проблеми. Держава виступає основним суб'єктом організації соціального захисту працюючих громадян, особливо щодо охорони їх життя і здоров'я. Позиції, які досягнуто Україною в галузі обов'язкового соціального страхування, в умовах світової фінансової кризи зазнають серйозного впливу та змін. Протягом останніх років в Україні ведеться посилена робота, яка направлена на вдосконалення соціального захисту працюючого населення. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне проаналізувати основні світові системи соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, з'ясувати їх переваги та недоліки, з метою застосування виявлених позитивних елементів і кращих традицій зарубіжних систем соціального страхування в подальшій розробці національної моделі соціального страхування.

Стан дослідження. Дослідженню світового досвіду функціонування соціального страхування в цілому та окремому його виду - соціального страхування від нещасного випадку та професійного захворювання присвячували свої наукові праці О. О. Гаврилова, О. П. Килимиченко, Ю. С. Конопліна, М. О. Кричевський, А. М. Лушніков, М. В. Лушнікова, О. І. Мелехін, Ю. Є. Міхеев, О. В. Москаленко, В. Д. Роїк, О. Л. Тошак, В. І. Фільєв та інші вчені. Їх наукові здобутки стали підґрунтям для дослідження проблем, які розглядаються в даній публікації.

Метою даної статті є аналіз основних світових систем соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Виклад основного матеріалу.

Кожна соціально орієнтована держава гарантує своїм громадянам компенсації за нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання. Проте безпосереднє створення та ефективність дії національних систем соціального страхування залежить від рівня розвитку країни, історичних передумов та вимагає індивідуального підходу.

Світовий досвід свідчить про різноманітність організаційно-правових форм соціального захисту працівників від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Способи організації цих систем залежить від ступеня участі держави в керівництві ними: від повного

державного контролю до приватних страхових товариств, керівництво якими здійснюється безпосередньо членами цих об'єднань і профспілками. Проте зазначені системи об'єднує те, що вони знаходяться під контролем та захистом держави. Це пояснюється тим, що участь держави навіть в самоврядних системах дозволяє мінімізувати небажані явища, які виникають у випадках, коли системи управляються тільки державою або тільки на основі самоврядування¹.

Для сучасного етапу розвитку систем соціального захисту є характерним значне поширення інститутів обов'язкового соціального страхування у світі, широке охоплення працюючих, надання різноманітних гарантій застрахованим у грошовій і не грошовій формах (медична й реабілітаційна допомога). Сьогодні страхування від нещасних випадків на виробництві є одним із найрозповсюдженіших видів соціального страхування. З 167 країн — членів Міжнародної асоціації соціального забезпечення (МАСЗ) даний вид страхування розповсюджений в 137 країнах². З одного боку це обумовлено досить високим рівнем виробничого травматизму й професійної захворюваності в виробничій сфері більшості країн світу, важкими їх наслідками, а також необхідністю соціального захисту потерпілих на виробництві й членів їх родин, а з іншого — тим, що на наш погляд, соціальне страхування є найбільш ефективною формою соціального захисту постраждалих на виробництві.

Проте на сьогодні лише 33,9 відсотка робочої сили по всьому світу захищено законами на випадок виробничих травм за допомогою обов'язкового соціального страхування. Навіть якщо включити охоплення добровільного соціального страхування і положення щодо відповідальності роботодавця, то тільки 39,4 відсотка робочої сили буде охоплено законами. На практиці ж фактичний доступ до захисту від виробничих травм ще нижче в основному в зв'язку з недостатнім у багатьох країнах ступенем дотримання законодавства³.

Як вже зазначалось, більшість країн використовує щодо виробничих травм підхід, заснований на соціальному страхуванні, хоча ряд країн досі зберегли деякі елементи підходу, заснованого на відповідальності роботодавця. Це може сприяти охопленню працівників, які в обов'язковому порядку не беруть участі в таких системах, але які, можливо, бажають брати участь в них на добровільних засадах. Лише в невеликій кількості країн, зокрема, в Нідерландах, охоплення захисту в зв'язку з виробничою травмою було в повній мірі об'єднано з системами, що надають захист у зв'язку з інвалідністю, яка не пов'язана з роботою.

Отже можна виділити такі моделі захисту постраждалих на виробництві осіб:

1). Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання (майже усі країни Європи, а також Японія, Ізраїль, Туреччина, Йорданія, Саудівська Аравія, Алжир, Єгипет, Малайзія, Південна Корея, В'єтнам, Бразилія, Канада, Чилі, Мексика, Венесуела, Куба та ін.).

2). Відповідальність роботодавця за шкоду, яка була заподіяна працівнику внаслідок трудового каліцтва (Азербайджан, Бангладеш, Швейцарія, Монако, Грузія, Казахстан, Шрі-Ланка, Марокко, Уганда, ЮАР, Ліван, Непал, Пакистан, Таїланд, Португалія (при настанні нещасного випадку), Фінляндія, Аргентина, Панама, Австралія та ін.) В більшості країн, в яких діє така система, роботодавці зобов'язані застрахувати свою відповідальність в державних або приватних страхових товариствах.

3). Загальне соціальне страхування (Нідерланди, Естонія, Угорщина, Сербія, Кувейт та ін.). Ця модель взагалі передбачає відсутність спеціальної програми страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. В зазначених країнах потерпілі отримують компенсацію за загальною системою соціального страхування, незалежно від того, чи пов'язаний цей випадок або захворювання з умовами праці чи ні.

В деяких країнах існує змішаний тип соціального захисту постраждалих на виробництві, який об'єднує соціальне страхування з добровільним або обов'язковим страхуванням відповідальності роботодавця (США, Данія, Китай, Великобританія, Лівія, Лаос, Індія, Іран, Сінгапур, Гонконг та ін.).

Як ми вже зазначали раніше, соціальне страхування є найрозповсюдженішою моделлю

¹ Фильев, В.И. (1997). *Социальное страхование в России и зарубежных странах. Практическое пособие*. Москва: Интел-Синтез.

² International Social Security Association. <<https://www.issa.int/>> (2016, Березень, 15).

³ *World Social Protection Report 2014-15: Building economic recovery, inclusive development and social justice*. International Labour Organization. <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_245201.pdf> (2016, Березень, 15).

соціального захисту працюючих, оскільки вона забезпечує найвищий рівень захищеності постраждалих осіб та є найменш вразливою системою щодо фінансового стану страхувальника.

В міжнародній практиці склалося два типи організацій даного виду страхування: у вигляді системи страхування на базі галузевих страхових організацій (за професійною ознакою) та у вигляді системи страхування на базі єдиного фонду страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, побудованого за територіальною ознакою.

З огляду предмету дослідження розглянемо перший тип на прикладі Німеччини. В цій країні реалізація страхування від нещасних випадків покладена законодавством на 110 фондів страхування від нещасних випадків. Діяльність цих організацій охоплює три напрямлення економічної діяльності: 1) страхування від нещасних випадків в промисловості (включаючи страхування від нещасних випадків на морі) в 35 страхових організаціях, створених відповідно до певних галузей промисловості (наприклад, хімічна, гірнична промисловість, торгівля, охорона здоров'я та ін.); 2) 21 страхова організація, створені за регіональним принципом для здійснення страхування від нещасних випадків в сільському господарстві; 3) Страхування від нещасних випадків громадського сектора в 54 страхових організаціях, які в більшості своїй є урядовими підрозділами (федеральні, регіональні і муніципальні групи з окремими фондами для поштової служби, системи залізниць і відділів пожежної охорони)¹.

Страхові внески сплачуються виключно роботодавцями за методом відшкодування витрат попереднього року і диференціюються за страховими ризиками. Тобто це означає, що кожен рік сума фактичних витрат розподіляються пропорційно між роботодавцями. Недолік цієї системи полягає в тому, що витрати, що виникають в сьогодні, переносяться на майбутнє. Нинішні ж роботодавці платять за «гріхи» попередніх поколінь роботодавців². Також варто зазначити, що держава надає субсидії на страхування від нещасних випадків в сільськогосподарському секторі³.

Підставою для відшкодування шкоди є не вина роботодавця, а сам факт пошкодження здоров'я при виконанні трудових обов'язків, тобто у працівника немає необхідності доводити вину роботодавця, його недбалість. У разі пошкодження здоров'я достатньо лише звернутися у відповідну організацію.

Основні переваги та особливості німецької системи страхування, на наш погляд, полягають в її надійності та високому рівні організації забезпечення всебічної соціальної захищеності осіб, які постраждали на виробництві.

Система, що існує в Німеччині, вважається однією з найефективніших. Вона гарантує спеціальне лікування у медичних закладах фахівцями, які мають відповідну спеціалізацію, тим самим забезпечуючи безперервність процесу реабілітаційних заходів, що, в свою чергу, дає найкращі результати. Основою цього є загальний високий стандарт системи охорони здоров'я в Німеччині, підкріплений також системою страхування від нещасних випадків, яка має власні спеціалізовані медичні заклади⁴.

На відміну від Німеччини в Швеції цей вид страхування здійснюється через єдину страхову компанію, власником якої є профспілки та шведський Союз Роботодавців. Особливістю шведської системи є те що, правові норми, які регулюють оплату компенсацій постраждалим, і правові норми, що регулюють контроль проведення профілактичних заходів, існують окремо один від одного і не пов'язані між собою. Рівень нещасних випадків не впливає на суму внесків, що сплачуються роботодавцями. Відсутній контроль за введенням в дію профілактичних заходів.

Проте головне досягнення цієї системи – це гарантована державою захищеність людини. Шведська модель має ряд позитивних особливостей, зокрема, серед яких велика концентрація функцій у держави, на відміну від Німеччини, що гарантує стабільність та надійність системи.

На відміну від Швеції, у Норвегії система страхування від нещасних випадків на виробництві

¹ Кричевский, Н.А. (2007). *Социальное страхование*: учебник. Москва: Дашков и К, 248-249.

² Оути, Э., Пабст, Б., Рикке В. (2003). *Системы обязательного социального страхования от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний. Российский опыт сквозь призму зарубежного*. Москва: Просвещение, 67.

³ Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2014. *Official Social Security Website*. <<https://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2014-2015/europe/germany.pdf>> (2016, Березень, 15).

⁴ Шевченко, Л.А., Туринова, Т.И. (2006). Зарубежный опыт социального страхования от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний. *Вестник Кузбасского государственного технического университета*, 1, 91-95.

є цілком приватною. Основні переваги норвезької системи – це контроль над витратами і особливий підхід до превентивних заходів. Крім того, побудована «прозора» система, коли кожен знає, за що він платить. Профспілки, Союз роботодавців і держава мають повний контроль над функціонуванням системи.

В Іспанії управління соціальним страхуванням від нещасних випадків також доручається приватним страховим товариствам, які вважаються безприбутковими і, як правило, є асоціаціями роботодавців. Цих асоціацій налічується близько 30 і вони об'єднують різні галузі, формуються за регіональним чи національним принципом і роботодавець сам може вибрати страхову компанію відповідно до її конкурентоспроможності, тарифів та обсягу послуг¹.

У Фінляндії діє вже інший вид соціального захисту постраждалих, а саме відповідальність роботодавця. Проте ця відповідальність повинна бути обов'язково застрахована в одній із 16 недержавних компаній, діяльність яких координує Федерація організацій страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, яка співпрацює з профспілками, роботодавцями, Міністерством соціального забезпечення та охорони здоров'я.

Важливо підкреслити, що держава гарантує соціальний захист постраждалим на виробництві навіть в разі банкрутства будь-якої з цих 16 компаній, приймаючи їх зобов'язання на себе. Федерація має право вилучення ліцензії у страхової компанії, яка порушує законодавство. Страхувальники за рівнем страхового ризику розділені на 250 груп, що впливає на розмір страховик внесків².

Особливість цієї моделі полягає в тому, що страхування відповідальності роботодавця носить приватний характер та, на відміну від соціального страхування, не передбачає участі страховика в реабілітації постраждалого. Травмований отримує від страхової компанії лише грошову компенсацію, а відшкодування відбувається за нормами цивільного права.

На відміну від Фінляндії в Данії діє комбінована система, яка складається з загального соціального забезпечення, яке фінансується і управляється державою, і паралельно існуючої схеми компенсацій від нещасних випадків, яка фінансується роботодавцями, а управляється державними органами.

Зазначена схема охоплює лише найманих працівників промисловості та торгівлі і діє, так само як і у Фінляндії, на основі приватного права. Також потерпілий має право на соціальне та медичне обслуговування відповідно до загального законодавства про соціальне забезпечення³.

Схожа схема діє й у Великобританії. Система соціального страхування від нещасних випадків на виробництві в цій країні фінансується за рахунок коштів національного бюджету (податкових надходжень) і не пов'язана з конкретним роботодавцем, на підприємстві якого стався нещасний випадок. Страхування в рамках такої системи є обов'язковим згідно із законом. В рамках такої системи не передбачено отримання прибутку страховиком, а застрахованим не надається можливість переходу до іншого страховика. Ніякого взаємозв'язку державної системи соціального страхування від поліпшення умов праці тут немає, оскільки внесок роботодавця в дану систему не залежить від рівня травматизму в організації⁴.

Крім того, роботодавець зобов'язаний застрахувати свою відповідальність у страховиків, що мають відповідну ліцензію на ведення діяльності в Великобританії (приватна система страхування). Держава регулює діяльність цих страхових компаній тільки в частині, що стосується забезпечення їх платоспроможності⁵.

Відмінною особливістю британської системи є те, що поряд з можливістю відшкодування завданої шкоди в рамках системи соціального страхування, потерпілий має право подати позов до

¹ Кричевский, Н.А. (2007). *Социальное страхование*: учебник. Москва: Дашков и К, 271.

² Збышко, Б.Г. (2003). Пути совершенствования страхования от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний. *Справочник специалиста по охране труда*, 11.

³ Килимиченко, О.П. (2001). Социальное страхование в Дании. *Вестник государственного социального страхования*, 10, 45-46.

⁴ Сухорукова, С. (2013). Основные модели социального страхования от профессиональных рисков в ведущих странах Европы. *Кадровик. Трудовое право для кадровика*, 2.

⁵ Джеймс, Э., Сайлер М., Мутон П., Якушев Л. (1994). Рекомендации правительствам и парламентам стран СНГ по вопросам политики в области социального обеспечения: международный опыт в области социальной защиты. Проект ТАСИС «Реформа системы социальной защиты в Российской Федерации». *Лаборатория пенсионной реформы*. <http://pensionreform.ru/files/6106/models_ss_94.pdf> (2016, Березень, 15).

суду на роботодавця (у разі наявності його вини) з метою отримання компенсації за отриману виробничу травму або професійне захворювання¹.

Цікавим також є досвід Португалії. Страхування від нещасних випадків в цій країні забезпечується приватними страховими компаніями, в яких роботодавець зобов'язаний страхувати свою відповідальність, а страхування від професійних захворювань здійснюється державою.

Як вже зазначалось, в деяких країнах страхування відповідальності роботодавця існує в комбінації зі страхуванням від нещасного випадку на виробництві й професійній захворюваності. Причому питома вага цього виду страхування може бути різним. У США страхування відповідальності роботодавця торкається лише певних галузей господарства. В Індії й Сінгапурі страхувальник може вибирати між компенсацією через страхування від нещасного випадку або ж через відповідальність роботодавця на підставі цивільного права. У Гонконгу обидва види страхування існують паралельно. Потерпілий може звернутися до суду, незважаючи на одержання їм компенсації по страхуванню від нещасного випадку на виробництві.

Комбінована система існує також в деяких країнах колишнього СРСР. Так, наприклад, в Узбекистані функціонує обов'язкове державне страхування, яке гарантує мінімальний соціальний захист і обов'язкове страхування відповідальності роботодавців. У Таджикистані система страхування від нещасних випадків передбачає відповідальність роботодавця, який напряму виплачує компенсацію у випадку каліцтва працівника за умови настання страхового випадку. В Туркменістані схема страхування від нещасних випадків розповсюджується лише на професії, які відносяться до групи значного професійного ризику. В Казахстані існує програма державних соціальних виплат, які покривають обмежену кількість ризиків, охоплюючи все населення, а також обов'язкове державне соціальне страхування, яке передбачає виплату допомоги у зв'язку з інвалідністю, втратою годувальника, безробіття, материнства².

Отже, тенденції нашого часу такі, що в світі з кожним роком залишається все менше країн із приватною системою страхування нещасних випадків на виробництві. Чим більше країн переходять від відповідальності роботодавця, в якості основи захисту від виробничих травм, до механізму, заснованого на соціальному страхуванні, тим вище рівень захисту працівників. Враховуючи наявний досвід, можна зробити висновок про те, що у світовій практиці перевага надається системі державного соціального страхування.

Таким чином, узагальнюючи світовий досвід функціонування соціального страхування, можна зробити висновок про те, що в кожній країні система соціального захисту працівників є унікальною та обумовленою багатьма локальними факторами. Отже наша мета – врахувати позитивний досвід зарубіжних країн в цій сфері та знайти ту оптимальну модель соціального страхування, яка буде найефективнішою саме в нашій країні, з урахуванням її особливостей.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що в кожній системі соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання є свої переваги та недоліки. Проте існуючі світові напрацювання дозволять в майбутньому уникнути багатьох помилок, і в найкоротший термін сформуванню ефективно функціонуючу систему страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в Україні шляхом вдосконалення чинного законодавства та прийняттям нових нормативно-правових актів.

References

1. Dzheymys, E., Saylor, M., Muton, P., Yakushev, L. (1994). Rekomendatsii pravitelstvam i parlamentam stran SNG po voprosam politiki v oblasti sotsialnogo obespecheniya: mezhdunarodnyiy opyt v oblasti sotsialnoy zaschityi. Proekt TESIS «Reforma sistemyi sotsialnoy zaschityi v Rossiyskoy Federatsii». *Laboratoriya pensionnoy reformyi*. <http://pensionreform.ru/files/6106/models_ss_94.pdf>.
2. Filev, V.I. (1997). *Sotsialnoe strahovanie v Rossii i zarubezhnyih stranah. Prakticheskoe posobie*. Moskva: Intel-Sintez.
3. *International Social Security Association*. <<https://www.issa.int/>>.

¹ Оути, Э., Пабст, Б., Рикке В. (2003). *Системы обязательного социального страхования от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний: Российский опыт сквозь призму зарубежного*. Москва: Просвещение, 92.

² Система страхования от несчастных случаев в странах Центральной Азии на пути реформ (2010). Вестник Субрегионального бюро МОТ для стран Восточной Европы и Центральной Азии, 1(40). *Официальный сайт МОТ*. <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_309263.pdf> (2016, Березень, 15).

4. Kilimichenko, O.P. (2001). Sotsialnoe strahovanie v Danii. *Vestnik gosudarstvennogo sotsialnogo strahovaniya*, 10, 45-46.
5. Krichevskiy, N.A. (2007). *Sotsialnoe strahovanie: uchebnik*. Moskva: Dashkov i K.
6. Outi, E., Pabst, B., Rikke, V. (2003). *Sistemyi obyazatel'nogo sotsialnogo strahovaniya ot neschastnykh sluchaev na proizvodstve i professionalnykh zabolovaniy: Rossiyskiy opyt skvoz prizmu zarubezhnogo*. Moskva: Prosveschenie.
7. Shevchenko, L.A., Turinova, T.I. (2006). Zarubezhnyy opyt sotsialnogo strahovaniya ot neschastnykh sluchaev na proizvodstve i professionalnykh zabolovaniy. *Vestnik Kuzbasskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta*, 1, 91-95.
8. Sistema strahovaniya ot neschastnykh sluchaev v stranah Tsentralnoy Azii na puti reform (2010). *Vestnik Subregionalnogo byuro MOT dlya stran Vostochnoy Evropy i Tsentralnoy Azii*, 1(40). *Ofitsialnyy sayt MOT*. <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_309263.pdf>.
9. Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2014. *Official Social Security Website*. <<https://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2014-2015/europe/germany.pdf>> (2016, berezen', 15)
10. Suhorukova, S. (2013). Osnovnyie modeli sotsialnogo strahovaniya ot professionalnykh riskov v veduschiy stranah Evropyi. *Kadrovik. Trudovoe pravo dlya kadrovika*, 2.
11. *World Social Protection Report 2014-15: Building economic recovery, inclusive development and social justice*. International Labour Organization. <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_245201.pdf>.
12. Zbyishko, B.G. (2003). Puti sovershenstvovaniya strahovaniya ot neschastnykh sluchaev na proizvodstve i professionalnykh zabolovaniy. *Spravochnik spetsialista po ohrane truda*, 11.

EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ

Svazek 3

2. vydání

2016

**EUROPEAN POLITICAL
AND LAW DISCOURSE**

Volume 3

Issue 2

2016

Редакційна політика

Європейський політико-правовий дискурс – міжнародний журнал, присвячений міжнародному праву, національному праву європейських країн, політичній науці, міжнародним відносинам. До публікації в журналі приймаються статті високої якості, які представляють важливий інноваційний, теоретичний, концептуальний, методологічний та емпіричний внесок у відповідних галузях науки. Журнал використовує систему анонімного рецензування з метою верифікації наукової якості статей.

Європейський політико-правовий дискурс особливо зацікавлений в міждисциплінарних дослідженнях в області права та політичної науки. Вітаються також будь-які дослідження, які стосуються політико-правових проблем різних національних і міжнародних інститутів.

Європейський політико-правовий дискурс приймає для публікації оригінальні матеріали і не розглядає можливості публікації раніше надрукованих матеріалів.

Редакційна колегія:

Борис Бабин, доктор юридичних наук,
Інститут законодавства Верховної Ради України

Олена Гриненко, доктор юридичних наук,
Інститут міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса
Шевченка

Борис Кормич, доктор юридичних наук,
професор, Національний університет «Одеська
юридична академія»

Володимир Кузьменко, доктор юридичних
наук, професор, Національний університет
державної податкової служби

Тамара Латковська, доктор юридичних наук,
професор, Національний університет «Одеська
юридична академія»

Володимир Лисик, кандидат юридичних наук,
доцент, Львівський національний університет
ім. І. Франка

Бертран Матьє, доктор права, професор
Університету, професор Університету Пантеон,
Сорбона Париж-І, Президент Французької
асоціації Конституційного права, член Вищої
ради юстиції Франції

Олександр Мережко, доктор юридичних наук,
професор, Краківська академія Андрія Фрича
Моджевського

Андреас Поттакіс, доктор філософії
(Оксфорд), Член наукової Ради Європейського
центру продовжуваної юридичної освіти,
Академія європейського публічного права

Джуліан Робертс, доктор права, професор
кримінології, Оксфордський університет

Сергій Саяпін, доктор юридичних наук,
доцент, Університет КІМЕП (Алмати,
Казахстан)

Павол Хривік, PhD в області європейських і
глобальних досліджень, Університет Тренчина
імені Олександра Дубчека

Галина Куц, доктор політичних наук,
професор, Харківський національний
педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

Тетяна Краснопольська, кандидат політичних
наук, доцент, Національний університет
“Одеська юридична академія”

Микола Лазарович, доктор політичних наук,
доцент, Тернопільський національний
економічний університет

Тетяна Нагорняк, доктор політичних наук,
доцент, Донецький національний університет

Марина Нахум, PhD в області антропології,
Лондонська Школа Економіки

Микола Польовий, доктор політичних наук,
професор, Національний університет “Одеська
юридична академія”

Євгеній Цокур, доктор політичних наук,
професор, Запорізький національний університет

Адміністративні редактори:

Ділара Гаджієва, кандидат політичних наук, Національний університет “Одеська юридична академія”

Аліна Полухіна, кандидат політичних наук, Національний університет “Одеська юридична академія”

Яна Чернопищук, кандидат юридичних наук в області конституційного і муніципального права

Přístup redakce

Evropský politický a právní diskurz – mezinárodní časopis věnovaný mezinárodnímu právu, vnitřním právním předpisům evropských zemí, politologie, mezinárodním vztahům. Pro publikaci v časopisu přijímají se vysoce kvalitní články, což představují důležité inovativní, teoretické, koncepční, metodické a empirické příspěvky v příslušných oborech vědy.

V časopisu se uplatňuje systém anonymního recenzování pro ověření kvality vědeckých článků.

Evropský politický a právní diskurz má velký zájem zejména o interdisciplinární výzkumy v oblasti politologie a právní vědy, jsou to srovnávací analýzy nebo prozkoumání jednotlivých jevů. Zároveň vítáme jakékoliv výzkumy týkající se politických a právních problémů různých národních a mezinárodních institucí. *Evropský politický a právní diskurz* přijímá k publikaci jenom původní materiály a nebere v úvahu možnost zveřejňovat dříve tištěné články.

Redakční kolégie:

Boris Babin, doktor práva, Odeská Národní námořní akademie (*Ukrajina*).

Olena Grynenko, doktor práva, Instituce mezinárodních vztahů při Kyjevské Národní univerzitě Tarase Ševčenko (*Ukrajina*).

Borys Kormich, doctor práva, profesor, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*).

Volodymyr Kuzmenko, doktor práva, profesor, Nacionalní Univerzita státní daňové služby (*Ukrajina*).

Tamara Latkovska, doktor práva, profesor, Národní univerzita «Odeská právnická Academie» (*Ukrajina*).

Volodymyr Lysyk, Ph.D, docent, Lvovská národní Frankova univerzita (*Ukrajina*).

Bertrand Matieu, doktor práva, profesor Univerzity Pantheon Sorbonne Paris-I, Prezident Francouzské asociace ústavního práva, člen Vyšší Rady spravedlnosti Francie.

Olexandr Merezhko, doktor práva, profesor, Krakovská Akademia jm. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

Andreas Pottakis, Právní zástupce (doktorský titul, Oxfordská univerzita), člen Vědecké rady ECCLE, zástupce ředitele Akademie evropského veřejného práva.

Julian Roberts, doktor práva, profesor, Oxfordská univerzita

Sergey Sayapin, doktor práva, KIMEP univerzita, Almaty, (*Kazachstán*)

Pavol Hrivik, PhD v oboru evropských a globálních studií, Trenčínska univerzita Alexandra Dubčeka (*Slovensko*).

Galina Kuz, doktor politických věd, profesor, Kharkivská Národní pedagogická univerzita G.S. Skovorody (*Ukrajina*).

Tetiana Krasnopolska, Ph.D, docent, Národní univerzita «Odeská právnická Academie» (*Ukrajina*).

Mykola Lazarovych, doktor politických věd, docent, Ternopilská Národní ekonomická universita (*Ukrajina*).

Tetiana Nagorniak, doktor politických věd, docent, Donecká Národní universita (*Ukrajina*).

Marina Nakchum, PhD v oboru antropologie, Londýnská ekonomická škola (London School of Economics).

Mykola Poliovy, doktor politických věd, profesor, Národní univerzita «Odeská právnická Academie» (*Ukrajina*).

Eugene Tsokur, doktor politických věd, profesor, Zaporožská Národní univerzita (*Ukrajina*).

Administrativní redaktory:

Dilara Gadzhyieva, PhD v politických věd, Národní univerzita «Odeská právnická Academie» (*Ukrajina*)

Alina Polukhina, PhD v politických věd, Národní univerzita «Odeská právnická Academie» (*Ukrajina*)

Jana Chernopischuk, PhD v oboru ústavního a městského práva (*Ukrajina*)

Editorial Policy

The *European Political and Law Discourse* – international Journal of International Law, domestic Law of European countries, Political Science, International Relations is a peer reviewed journal with blind referee system, which aims at publishing high quality articles that may bring innovative and significant theoretical, conceptual, methodological and empirical contributions to the fields.

The *European Political and Law Discourse* has a particular interest in interdisciplinary approaches to law and political spaces, whether through comparative or single case-study analysis, but by no means restricts its interests to these spaces, welcoming any relevant contribution from and about different parts of the World.

The *European Political and Law Discourse* accepts original articles which are not under consideration elsewhere at the time of submission.

Editorial Committee:

Borys Babin, Doctor of Laws, Legislation
Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine

Olena Grynenko, Doctor of Laws, Institute of
International Relations, Kyiv National Taras
Shevchenko University

Borys Kormych, Doctor of Laws, Professor,
National University “Odessa Law Academy”

Volodimir Kuzmenko, Doctor of Laws, Professor,
National University of State Tax Service

Tamara Latkovska, Doctor of Laws, Professor,
National University “Odessa Law Academy”

Volodymyr Lysyk, PhD in Law, associate
professor, Ivan Franko National University of Lviv

Bertrand Mathieu, Doctor of Laws, Professor at
the Université Panthéon, Sorbonne, Paris I,
President of the French Association of
Constitutional Law, member of the High Council for
the Judiciary of France

Oleksandr Merezhko, Doctor of Laws, Professor,
Andrzej Frycz Modrzewski Cracow Academy

Andreas Pottakis, Attorney at Law (D.Phil,
Oxon), Member of Scientific Council at ECCLE,
Deputy Director at Academy of European Public
Law

Julian Roberts, Doctor of Laws, Professor of
Criminology, University of Oxford, a member of the
Sentencing Council of England and Wales

Sergey Sayapin, Doctor of Laws, Assistant
Professor, School of Law, KIMEP University
(Almaty, Kazakhstan)

Pavol Hrivík, PhD in European and Global
Studies, Alexander Dubcek Trencin University

Galina Kuts, D.Sc. in Political Science, Professor,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical
University

Tetyana Krasnopolska, PhD in Political Science,
Professor, National University “Odessa Law
Academy”

Mykola Lazarovych, D.Sc. in Political Science,
Ternopil National Economic University

Tetyana Nagornyak, D.Sc. in Political Science,
Donetsk National University

Marina Nahum, PhD in Anthropology, London
School of Economics

Mykola Polyovyy, D.Sc. in Political Science,
Professor, National University “Odessa Law
Academy”

Evgen Tsokur, D.Sc. in Political Science,
Professor, Zaporozhye National University

Administrative Editors:

Dilara Gadzhyieva, PhD in political science, National University “Odessa Law Academy”

Alina Polukhina, PhD in political science, National University “Odessa Law Academy”

Iana Chernopyshchuk, PhD in constitutional and municipal law

EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ

Evidenční číslo: MK ČR E 22311

Vydavatel: BEROSTAV DRUŽSTVO

Adresa: Vlastislavova 562/15, 140 00, Praha 4 – Nusle

Table of contents

INTERNATIONAL LAW AND INTERNATIONAL RELATIONS

Taras Leshkovych, AN INDIVIDUAL AS A SUBJECT OF PUBLIC INTERNATIONAL LAW	7
Ivanna Hromivchuk, Olga Starovoytova, WAYS OF MAKING ACCOUNTABLE FOR CRIMES CONNECTED WITH THE DOWNING OF MALAYSIAN AIRLINES FLIGHT MH 17	15
Yaroslava Shvechykova, PROBLEMS OF EUROPEAN SYSTEM OF INTERNATIONAL SECURITY IN THE POST-BIPOLAR PERIOD	21
Valeria Bereza, LEGAL REGULATION OF UKRAINE'S COOPERATION WITH THE EU IN THE FIELD OF COMMON FOREIGN AND SECURITY POLICY	27
Serhii Skril, THE CONSTITUTIONAL PRINCIPLES OF THE CENTRAL AND EAST EUROPE STATES POLITICAL SYSTEMS REFORMING	33
Yaroslav Kostyuchenko, TOWARDS EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF THE EU-UKRAINE ASSOCIATION AGREEMENT: UKRAINIAN PERSPECTIVES	38
Siuzanna Asirian, UNIVERSAL PERIODIC REVIEW AS THE MAIN MECHANISM OF THE UN COUNCIL OF HUMAN RIGHTS	46
Violetta Zymenkova, THE US NEW SILK ROAD STRATEGY: KEY IDEAS AND PROBLEMS OF IMPLEMENTATION	52
Mykhaylo Komarnytsky, ASEAN REGIONAL COOPERATION: PROGRESS, PROSPECTS AND CHALLENGES	59
Oleksandr Moshchenko, THE IMPACT OF THE PARLIAMENTARY ELECTIONS 2015 IN TURKISH REPUBLIC FOR COUNTRY'S FOREIGN POLICY IN THE MIDDLE EAST REGION ...	65
Oksana Pliatsko, FEATURES OF HEALTH AND SAFETY LEGAL REGULATION AT WORK AT THE EUROPEAN UNION	83

THEORETICAL AND HISTORICAL PROBLEMS OF LAW AND POLITICS

Fejzulla Berisha, THE INTERPRETATION OF LAW AND SOCIAL PRACTICE	88
Anatolii Kormych, THE NATIONAL SECURITY CHALLENGES OF THE MODERN STATE: THE UKRAINIAN VIEW	102
Anatolii Pavliuk, LEGAL REALITY AS NORMATIVE-AXIOLOGICAL AND/OR META- NORMATIVE SYSTEM	107
Ivan Borodin, Liudmyla Shapenko, EVOLUTION OF UKRAINIAN ADMINISTRATIVE LAW	121
Mariana Pleniuk, THE CONCEPT AND FEATURES OF LEGAL FACTS IN THE DOCTRINE OF LAW OF OBLIGATIONS	126
Irina Manzhul, CONCEPT AND PROTECTION OF CRITICAL INFRASTRUCTURE IN THE US, EU, UKRAINE	132
Nataliia Tishkova, THE CONCEPT AND ESSENCE OF PUBLIC ADMINISTRATION OF ENVIRONMENTAL PROTECTION	139
Ivan Zhygalkin, THE IMPORTANCE OF LABOR LAW PRINCIPLES IN MODERN CONDITIONS OF STATE DEVELOPMENT	146
Liudmila Malysenko, THE E-GOVERNMENT IMPLEMENTATION CONCEPTS WITHIN THE CONTINENTAL-EUROPEAN APPROACH	150
Vitalij Myronenko EVOLUTION AND FUNCTIONS OF THE COALITION AGREEMENT IN THE EUROPEAN COUNTRIES	155
Svitlana Vovk, THE PROBLEM OF TYPOLOGY OF CIVIL WARS	161
Svitlana Denysiuk, Valerii Korniienko, Anatolii Slobodianiuk, «PERSONIFICATION» VS «REPUTATION» IN THE POLITICAL CONTEXT OF MATHEMATICAL SIMULATION OF ELECTORAL ADVANTAGES	165

POLITICAL INSTITUTIONS AND PROCESSES

Fejzulla BERISHA, THE RELATION BETWEEN SOCIETY, STATE AND LAW	172
Liudmyla Kormych, DEMOCRATIZATION AS THE BASIC COMPONENT OF TRANSFORMATIVE PROCESSES IN MODERN UKRAINE	185

Wang Jiangang, ETHNIC LEADERS AND INTERETHNIC CONFLICTS	190
Iryna Krynychna, INSTITUTIONAL DEVELOPMENT LOCAL GOVERNMENT IN CIVIL PROTECTION UNDER PUBLIC MANAGEMENT REFORM IN UKRAINE	198
Alina Yasinska, OCTOBER ELECTIONS 2015 IN UKRAINE AND POLAND: PECULIARITIES OF THE CAMPAIGNS, ABSENTEEISM, UNCERTAINTY OF VOTERS	204
Olena Mykhailovska, IMPLEMENTATION OF THE NATIONAL INFORMATION TECHNOLOGIES IN ASIAN COUNTRIES AS A SPECIFIC STYLE OF MANAGEMENT	211
Valeriia Golka, TECHNOLOGY OF POLITICAL CROWDSOURCING: WORLD EXPERIENCE AND STEPS TOWARDS IMPLEMENTATION IN UKRAINE	216
Andrii Brytko PECULIARITIES OF PUBLIC SERVICE MANAGEMENT IN THE WORLD IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION PROCESSES	221
Yevheniia Hraier PUBLIC SERVICE IN UKRAINE UNDER CONDITIONS OF TRANSFORMATION: CONCEPTUAL ISSUES	227

PROBLEMS OF NATIONAL PUBLIC AND PRIVATE LAW

Yurij Yurkevych, COMMUNITY ASSOCIATIONS AS PARTICIPANTS OF CIVIL RELATIONS	232
Larisa Burova, ABOUT RATIO BETWEEN CATEGORIES «CONFLICT» AND «DISPUTE» IN THE SPHERE OF INTELLECTUAL PROPERTY LAW	238
Olga Potopakhina, FUNCTIONS OF LABOR CONTRACT IN MODERN CONDITIONS OF MANAGING	243
Yuliia Ivchuk, CURRENT ISSUES OF ENSURING DECENT AND SAFE WORKING CONDITIONS	248
Olena Sereda THE LABOR LEGISLATION OF UKRAINE: THE ISSUES OF ADAPTATION TO THE EUROPEAN UNION STANDARDS	254
Oleksii Soloviov, INTERNATIONAL EXPERIENCE IN SOCIAL INSURANCE AGAINST ACCIDENTS AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASES	261
Stanislav Sumkin, LEGAL NATURE OF PASSENGERS AND BAGGAGE CARRIAGE CONTRACT	267
Iryna Podrez-Riapolova, FEATURES OF INVESTMENT IN THE NATURAL GAS MARKET	273
Iryna Ihnatenko, THE FEATURES OF THE STATE REGISTRATION OF OBJECTS WHICH INSEPARABLY LINKED WITH THE GROUND IN FOREIGN COUNTRIES	280
Iryna Polianska, ACTUAL ISSUES OF REALIZATION OF THE RIGHT TO DIVIDENDS ON SHARES OF THE CORPORATE INVESTMENT FUND IN UKRAINE	286
Andrii Hryniak, DEBATABLE ISSUES OF THE CONTRACTUAL REGULATION OF PROPERTY RELATIONS UNDER THE MARRIAGE AGREEMENT	292
Oleksii Fedotov, LEGAL CONSIDERATIONS AND UNCERTAINTIES AT APPOINTMENT OF A CANDIDATE (PERSON) TO FILL A POSITION OF THE HEAD OF THE TERRITORIAL CUSTOMS BODY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE (SFS CUSTOMS HOUSE)	298
Svitlana Chornei, LEGAL SIGNS OF SANITY	305
Vadym Grytsachenko, LEGAL REGULATIONS OF SEARCH OPERATIONS FOR COMBATING CRIMES OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES: FOREIGN EXPERIENCE	310
Ulyana Kovna, THE SYSTEM OF LEGAL MEANS TO PREVENTING THE UNLAWFUL BEHAVIOR OF MINORS	318
Nataliia Shelever, PROBLEMATIC ISSUES OF EXECUTIVE PROCEEDINGS IN UKRAINE AND WAYS OF THEIR SOLUTION	323
REQUIREMENTS TO MANUSCRIPTS (in Ukrainian)	329
REQUIREMENTS TO MANUSCRIPTS (in Czech)	333
REQUIREMENTS TO MANUSCRIPTS (in English)	336